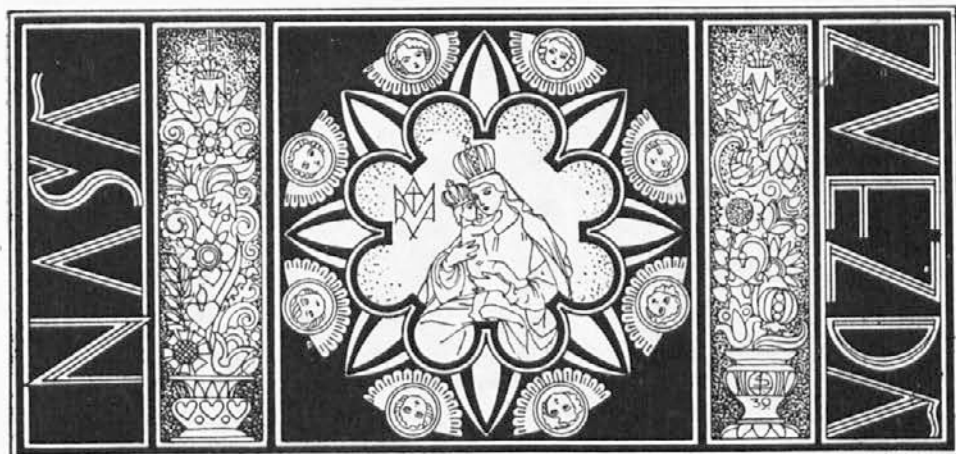

II TO IX.

V LJUBLJANI 5. APRILA

ŠTEV. 14.

Dr. Tihamér Toth

Kaj pravite vi o meni?

Danes ob osmih zjutraj se je zgodilo nekaj neverjetnega. Možno je tudi, da se ni nič zgodilo, da sem samo sanjal; toda, sanje ali resničnost, o stvari se spleča govoriti.

Ob osmih zjutraj. V osmem razredu našega zavoda bo verouk. Na vrsti je težak odstavek: »Dokazi za Kristusovo božanstvo«.

Pet minut čez osem. Vrata se odpro. Dijaki vstanejo in v razred vstopi ... kdo vendar? Naš profesor verouka? Ne! V razred vstopi sam Jezus Kristus. Oblečen je tako, kot ga pogosto vidimo na slikah: dolga bela tunika sega do tal. Kostanjevi lasje padajo na rame. Njegov pogled je silno ljubezniv.

Veličasten prizor.

Ne da bi kaj spregovoril, gre Kristus h katedru. Pri tabli se ustavi in obrne proti dijakom.

Lahko si predstavljamo presenečenje na njihovih obrazih. V resnici ne morem točno popisati razburjenja v prvih minutah, ker je bilo tako veliko, da se ne spominjam več prvih trenutkov.

Kristus je stal tako pred klopmi. Ko se je razburjenje po razredu malo poleglo, je začel Jezus govoriti.

Njegov glas je bil dostojanstven in besede so bile kot balzam za naša srca. »Moji dragi dijaki! Danes sem jaz prišel k vam namesto vašega gospoda profesorja verouka in vas bom jaz spraševal. Za danes ste se naučili odstavek: »Kaj pravijo ljudje o Kristusu?« Ali mar ne? Prav, sedaj mi pa odgovarjajte. Odgovarjajte čisto odkritosrčno. Pogumno povejte vse, kar ste slišali o meni ...« Naravno so bili dijaki boječi. Nastane polna tišina. Vsi se v zadregi spogledajo. Celo brezverci, ki so včasih tako glasno govorili, so tedaj povesili glave.

Končno se opogumi eden najbolj nadarjenih, Radoslav po imenu, in spregovori: »Gospod Jezus, prosim, oprostite. Ko sem se danes zjutraj peljal v šolo, je v trampuaju pripovedoval neki možak z očali svojemu sosedu, da je bil Kristus najbolj ljubezniv prerok, pa nič drugega in da so šele duhovniki skušali odkriti v njem Boga. Pa ne bodite hudi, da vam to pripovedujem.«

Jezus med delavci

Gospod nas je pogledal tako ljubeznivo, da je zadnji strah izginil iz naših src in da so začeli vsi dijaki drug za drugim govoriti.

Jože vstane in reče boječe: »Nekateri pravijo, da ne moremo več vedeti, kdo je bil Jezus, ker je njegovo življenje preveč oddaljeno od nas.«

Oglasi se Drago, ki je že bral nekaj filozofov: »So pisatelji, ki trdijo, da Jezus sploh ni živel in da so začeli mnogo pozneje pripisovati dogodke njegovega doždevnega življenja nekemu izmišljenemu bitju.«

Rudolf je nadaljeval: »Pri nas je bil včeraj na kosilu neki prijatelj mojega očeta, profesor biologije. Ugovarjal je proti Jezusovim čudežem, češ da je Jezus preživel svojo mladost med fakirji in se tako naučil vseh različnih izrednih stvari. Toda, to gotovo niso bili čudeži, ker je moderna znanost dokazala, da sploh noben čudež ni možen.«

Zdaj se oglasi v zadnjem kotu še ateist Marko, ki je imel v roki socialistični dnevnik od preteklega tedna, v katerem je bil uvodni članek z naslovom: »Kristus — prvi socialist«. V tem članku je bilo, da ni Kristusov nauk nič drugega kakor razglas socializma in da je bil Kristus prvi socialist, ki ga je videl svet.

Medtem je stal Kristus tiho brez besede pred dijaki in poslušal z žalostjo in pomilovanjem na obrazu vsa ta zmedena mnenja. Ko ni nihče več spregovoril, so se poteze na njegovem obrazu omilile.

Z milim glasom je spregovoril. Njegov glas je odmeval kakor srebrn zvonec v dušah dijakov. Vprašal je: »In vi, dragi moji dijaki, kaj pravite vi o meni?«

V popolnem molku odmeva vprašanje in vznemiri dijake, ki vsi spoštljivo sklonijo svoja čela. Celo Marko, ki se je ponašal s svojo nevernostjo in svojimi svobodomiselnimi nazori, je ves iz sebe in skloni glavo. Skoraj na zunaj se vidi boj, ki se vrši v njegovi duši, ki še ni popolnoma pokvarjena. Toda molk traja samo trenutek. Najboljši učenec in slava razreda, Janez, stopi naprej in pade pred Gospodom na kolena in reče s tresočim glasom: »Gospod, vi ste Kristus — Sin božji.«

Ves razred ponovi na kolenih: »Vi ste Kristus — Sin božji.«

Tedaj je Jezus spet spregovoril.

»Blagor vam, moji dijaki, ki imate trdno vero sredi zmed modernega sveta. Čuvajte svojo vero v Mene, kot edino uspešen ščit sredi bojev, ki vas čakajo v zemeljskem življenju. Toda ali izpovedujete svojo vero v moje

božanstvo samo s svojimi besedami, ne pa tudi s svojim življenjem? Ali se zadovoljite, da mi pravite Gospod, ali pa tudi živite po mojih postopah? Gospod je govoril ... govoril ... in številna mlada srca so se odpirala njegovim besedam, kot se odpira uvela cvetlična čaša osvežujoči rosi. Nenadoma se oglasi zvonec. Tričetrť na devet je ura. Gospod je izginil ... Škoda! Ta čudovita ura je minila tako hitro ...

F. S. Finžgar

Zakaj sem postal duhovnik

V našem slovstvu, časopisju in v živi govorici je bilo mnogo preveč poudarka na tem, češ da je toliko in toliko mladih študentov prisiljenih obleklo črno suknjo. Gotovo so bili tudi taki primeri. Reven kmetič v stiski je videl in vedel, da črna suknja ne strada belega kruha. (Danes je to drugače.) Kdo bi mu zamermil, če si je želel sina v črni suknji in bil prepričan, da tudi zanj pride kdaj na mizo kos pogače. Toda takih primerov le ni bilo preveč. Veliko več je bilo želja, ki so izvirale iz tople vere staršev, ki je cenila svečeništvo kot najvišjo odliko — za sina in za družino. Ugotavljam pa, da so se časi v zadnjih 50 letih silno spremenili. Poznam nekaj zelo vernih staršev, ki so z vso resnobo pregovarjali sina, naj ne gre v bogoslovje: češ v trpljenje pojdeš, v zaničevanje, morda v pomanjkanje. A sinovi so šli in so vzorni duhovniki. To je pa pravi poklic po skrivnostnem klicu božjem, pred ka-

terim vsako razumarsko računanje obnemo. So pa bili in so tudi taki, po naravi srečni ljudje, ki so brez bojov in oklevanja oblekli črno haljo. Niso navadno svetle zvezde učenosti in ne svetniške svetosti, a so svoje dolžnosti vršili zvesto in vdano. Vsak stan ima take ljudi in so za vsak stan tista nujna in trdna armada, ki drži, ki je kakor ograja ob prepadu, da teko vozila varno po cesti dela in dolžnosti. A drugi, ki »nemirno jim teče valovje srca«, morajo za vsak stan izvojevati trde boje, toda trših noben poklic kot duhovski. Ko bi prečute noči govorile, o, o kakih borbah bi nam lahko povedale! O teh, dasi jih mnogo poznam, ne bom govoril, ker nimam pravice. Poskušal pa bom odgovoriti na sebi postavljeno vprašanje: zakaj sem postal duhovnik jaz.

Gimnazijska leta sem preživel v Alojzijevišču, pod vodstvom prelata Tomo Zupana. Mož je bil velik narodnjak. Takrat se je snovala Ciril in Metodova družba, ki ji je bil on prvomestnik in trudoljubivi delavec zanjo. Umevanje boja za narodno vzgojo naših bratov po Koroškem in v Primorju je prehajalo samo po sebi v nas gojence. Tomo Zupan nam je gojil veselje do knjižnega dela, do dela za narod in do dela sploh. Pohajkovanja ni trpel. Zato smo bili v zavodu tudi tako presejani, da je bilo izmed 50 gojencev redno nad 30 odličnjakov, padel pa menda ni nobeden vsa leta, kar sem bil v zavodu. Da je ta vzgoja v nas budila živo narodno zavest, globoko spoštovanje do kulturnih slovenskih delavcev in ljubezen do kmeč-

kega ljudstva, je umevno. Saj smo bili z redkimi izjemami vsi sinovi kmečkih staršev. Ko sem v počitnicah bival doma in dostikrat opravljal težka kmečka dela (kot osmošolec sem hodil v dnino kosit, ker nisem imel ni vinarja v žepu) sem jasno spoznal, da je bil dotlej v slovenski književnosti naš kmet preveč preziran in prevečkrat opisan le za burko in krjaveljstvo. Spoznal sem kmetovo duhovitost, pristno lepoto našega jezika, šegavost, njegovo dušo sploh. Ko sem kot študent prepotoval s palico in torbo naše kraje, tudi Primorje in Koroško, sem spoznal, kako to ljudstvo želi, da bi imelo med seboj izobražene ljudi, ki ga imajo zares in nesebično radi. Naletel sem na toliko gostoljubje na kmetih, da sem se čudil. Vse to me je vleкло, da bi kdaj živel med njimi, jih ljubil in jim koristil kakor koli. Za tako delovanje pa se mi je zdel duhovski poklic kot nalašč.

Toda za duhovski stan je to vendarle premalo. Stopalo je predme trdo vprašanje: Kako pa je s tvojo pobožnostjo? Kako s tvojo vernostjo?

V naši domači hiši je bila pobožnost in je bila vernost. Mati je bila samo srce, ki je gorelo in se žrtvovalo za vse člane družine, obenem pa je bila ona žena molitve in neomajnega zaupanja v Boga in Marijo. Spominjam se, da mi je zaupno kot svojo skrivnost razodela, kako se ji je žalostna mati božja nasmehnila, ko je nekoč v grenki stiski klečala pred njenim oltarjem. Uslišala jo je. To je bila moja mati: mučenica ljubezni in svetnica. Še danes ne gledam njene podobe le z globokim sinovskim spoštovanjem, gledam in častim jo kot svetnico. Pa oče? Mati nežnost, oče moč, mati sree, oče razum, mati plahost, oče pogum, toda veren brez sklonjene glave, trden, jasen. Vse verske dolžnosti so mu bile svete, povsod, v vsaki družbi. Za vsako človeško grešno revščino pa je imel modro umevanje, nič prevzetne obsodbe. »Bog ga bo sodil, mi ga ne smemo.« To je bilo njegovo načelo.

V takem okolju in ozračju sem dorastel do mature. Da sem bil ves očetov, mi ni treba praviti. Še malo me ni skrbelo, kaj poreče oče glede na izbiro mojega stanu. Tiho pa sem bil prepričan, da je tako svete matere presrečna želja, naj bi bil sin duhovnik. — Kar me v počitnicah neke nedelje popoldne mati povabi na vrt pod jablano (na 30 vrst jo je oče cepil, da je vsaka veja rodila poseben sad). Sédel sem k njej v travo. Ljubeznivo me pogleda in reče: »Francelj, osmo šolo si dovršil, sedaj se ti bo treba odločiti, kaj boš naprej. Jaz bi ti tole svetovala: potrjen si, pojdi eno leto k vojakom, tam premišluj, kaj in kam bi, jaz pa bom molila, da ti Bog navdahne pravo misel. Za v bogoslovje se mi zdiš preživ.« Nekaj trenutkov sva si zrla v oči. Mati čisto mirno in jasno, z rahlim nasmeškom krog ustnic, jaz pa sem čutil, da mi hočejo navreti solze v oči. Brez besed sem jo poljubil — prvič v življenju — in odhitel v samoto gmajne. Tam sem legel pod hrast, si zakril oči in tisti hip šele do dna svojega bistva spoznal, kakó svetniško mater imam. V počitnicah doma o vsem nismo kar nič govorili. Drugim sem pravil, da pojdem bržkone v bogoslovje. Toda to še ni bil sklep, bila je nekakšna uporna prešernost, zlasti v družbah, ki so me pregovarjale, naj grem na Dunaj. Ko me je pa začela preganjati policija in vlada zaradi moje igrice, ki je bila res klic po jugoslovanskem združenju, se je v meni naglo odločilo: sedaj pa nalašč med ljudstvo, v boj za njegove pravice. Vložil sem prošnjo. Vodja semenišča mi je rekel: »Velika milost je, če boste sprejeti. Imam že obvestilo od vlade, da ne boste dobili nikdar državne službe, že veste, zakaj ne.« In čeprav mi je proti koncu počitnic ponujalo dvojce družin vso gmočno podporo za študij na univerzi, sem tako pomoč odklonil, ker je bilo v meni preveč gorenjskega ponosa in ker je bila odločitev za življenjsko pot v meni dozorela:

oblekel sem talar. V teku študijskih let sem prestal še nekaj viharov, skritih bojov sam s seboj. Vse sem zaupal svojemu staremu spovedniku in poudaril zlasti to, da morda le ne bom pravšen za duhovnika, ker sem sicer trdno veren, toda tiste ganljive pobožnosti, kot jo opazujem pri mnogih tovariših v sebi ne občutim. Pa mi je mož rekel: »Nič več ne oklevaj. Bog potrebuje tudi takih duhovnikov.«

Ostal sem in pel novo mašo pred oltarjem Marije sedem žalosti, tolažnice moje matere. 45 let sem duhovnik, dal sem svojemu narodu ljubezen in delo, srce in roko, ali je bilo vse dobro ali je bilo slabo, ali je bilo mnogo ali je bilo malo, naj sodi Bog.

Bog in vojna*

Bogu očitajte, zakaj ni preprečil vojne. Toda Bog vam odgovarja: Zakaj pa ste jo vi dopustili? Ali so ljudje res dovolj storili za mir in mirno ureditev sveta? Če bi se znali bolj obvladati, če bi manj nemoralno živeli in imeli bolj zdravo družinsko življenje, bi nikdar ne dobili veselja do vojne, pa tudi vsak bi se bal jo napovedati.

Bog vam je pustil v mnogih stvareh svobodo. Ali bi bili raje brez nje? Bog ni hotel, da bi bili ljudje kakor stroji ali avtomati. Človek naj bi postal njegov dragocen sodelavec, zato pa mu je dal čudovito odliko svobode. Če pa človek potem to svobodo zlorabi celo za nepokorščino do Boga, tega vendar ni Bog kriv. Saj ni Bog napovedal vojne. Napovedali so jo ljudje, ki so hoteli uničiti božje načrte in razbiti njegovo delo s svojimi grehi.

Pa bi Bog vendar moral preprečiti tako zlorabo svobode, ugovarjate naprej. Ker je dober, bi moral preprečiti, da bi si človek škodoval. Ko bi človek hotel napraviti kako neumnost, bi ga Bog moral ustaviti. Toda božje misli so drugačne:

1. Ali hočete, da vam Bog s čudežem odvzame svobodo? Če bi Bog moral onemogočiti vsakega človeka, kadar bi hotel napraviti nekaj slabega, bi moral onemogočiti vse ljudi na zemlji. Če bi Bog hotel vzeti govorico vsakomur, ki hoče spregovoriti kaj napačnega, bi moral napraviti neme vse ljudi. Toda Bog tega noče in ne more, ker nas je ustvaril svobodne in odgovorne za naša dejanja.

2. Samo spoštovanje božjih zakonov bi svetu zagotovilo kraljestvo miru in pravice. Če bi se ljudje in narodi ravnali po božjih zapovedih, bi vojna v hipu zginila s sveta. Kdo je kriv, če se te zapovedi ne spolnjujejo? Ljudje ali Bog?

3. Samo evangelij bo med nami razširil bratsko ljubezen. Ali ni Bog vsega storil, da prepreči vojske? Zakaj je prišel na svet? Zakaj se je dal križati? Kaj je mogel še večjega storiti? Ali bi bila vojna, če bi bilo več pravih kristjanov? Ali bi zbesnel ta vihar, če bi ljudje evangelij bolj poznali in se bolj po njem ravnali? Prav kristjani imajo dolžnost evangeliju pomagati do večje veljave. Ali so storili svojo dolžnost?

Sicer pa bo Bog tudi iz nesreče znal poiskati koristi in blagoslov. Če združujemo vojno trpljenje s Kristusovim, sodelujemo resnično pri odreševanju človeštva in mu pripravljamo boljšo bodočnost.

*) Eden največjih katoličanov sodobne Francije je kanonik Thellier de Poncheville. Njegove besede in njegovi spisi imajo velikanski vpliv. Nedavno je izdal manjšo knjigo pod naslovom »Dieu et la guerre«, iz katere posnemamo nekaj glavnih misli.

Kajti zmaga, ki jo narodi pričakujejo, ne sme biti samo zmaga sile in orožja, ampak predvsem zmaga duha in krščanskih načel. Poštenost mora zmagati nad lažjo, ljubezen nad sovraštvom in duh krščanstva nad duhom modernega poganstva. Toda ta zmaga bo nujno sestavljena iz zmag, ki jih bomo dobojevali vsak nad samim seboj.

Rimski listi o škofu Jegliču :

Pot k sedmerim Marijinim cerkvam

VII.

Tista dva dni pred svojim sprejemom v Vatikanu je bil škof Jeglič le malo-beseden, kakor smo mogli spoznati že tudi po teh božjepotnih obiskih, vendar pa nikakor ni bil malodušen. Z bistro pozornostjo je poslušal ali pogledal, kar ste mu povedali ali pokazali; tudi povprašal bi vas po tem in onem, vendar ste mogli opaziti, da mu misli zahajajo vedno tja, kjer so njegove skrbi. Škof in z njim vsak dušni pastir se na tujem počuti kakor mati izven svoje družine; zakaj kjer je tvoj zaklad, tam je tudi tvoje srce. Seveda bi se moglo katoliško srce v Rimu počutiti domače, ko bi mu ne bilo treba skrbeti za blagor mnogih...

Sledeč besedam dominikanca p. Esserja, ki je pred nedavnim časom v cerkvi Maria dell'Anima vrsto svojih govorov zaključil s pozivom na čiščenje Žalostne Matere božje, se je zdelo mentorju najprimernejše, da nasvetuje svojemu škofu kot sklepno romarsko pot: obisk Žalostne Matere božje ali kakor se imenuje »Pieta«: v cerkvi sv. Petra.

»To je dobra misel!« je dejal škof: »Per confessionem Petri ad limina apostolorum.« Imel je res otroško vdano ljubezen do Cerkev in njenega poglavarja. A pri tem obisku je škof sam, kakor se bo kmalu videlo, postal najboljši mentor in duktur za svojega spremljevalca.

Ko stopimo v cerkev sv. Petra, ta najveličastnejši spomenik krščanske umetnosti, je takoj prvi oltar na desni oltar Žalostne Matere božje. Kako pomenljivo! Takoj ko stopiš v cerkev vseh cerkva... je prvi oltar... Žalostne Matere božje oltar. Ali ni v tem začrtan delež Kristusove cerkve do konca dni? Trpljenje! Ali ni Žalostna Mati božja nekaka podoba sv. Cerkve? Z Jezusom v naročju tudi Cerkev vdano veruje, tiho trpi, močno upa, stanovitno ljubi... Čim bolj sovražijo njene Jezusa, bolj se ga ona, Cerkev, oklepa. Ali ni, kakor bi premišljevali bolečine Žalostne Marije?

Podobo, imenovano Pieta, pred katero smo, je ustvaril največji kiparski mojster: Michelangelo. Takrat je bil še mlad, komaj 25 let star. A silna prirojena umetniška moč ga je že tedaj navdajala za človeškemu srcu najbližji in obenem najvišji ideal: za Dolorozo. Z njo, z Dolorozo, je Michelangelo kot petindvajsetletnik začel in z njo, z Dolorozo, kot svojih zadnjim delom, je nadosemdesetletnik tudi završil svojo slavno umetniško pot. A po tej Žalostni Materi božji v cerkvi sv. Petra je Michelangelo zaslovel. Papež Julij II. ga je poklical v Rim. Napravil mu je tudi načrte za cerkev sv. Petra. Njegovo Žalostno Mater pa so

postavili v oltar, kjer smo jo sedaj videli in počastili s škofom Jegličem vred.

Spremljevalec bi rad škofu še pojasnil, kako umetnostna zgodovina pojmuje in razlaga to Michelangelovo delo. Toda škof Jeglič je nepričakovano naglo vstal izpred oltarja Žalostne Matere božje ter šel in ob isti strani prostrane bazilike poiskal kapelo in oltar sv. Rešnjega Telesa. Tam je pokleknil na klečalniki in klečal dolgo, dolgo, kar predolgo.

Medtem se moremo mi drugi nekoliko ozreti po znamenitosti te prostrane cerkve. Pravite, da ne, da ste brali že dovolj njenih opisov? Dobro! Zapišimo torej nekaj značilnih sodb o cerkvi sv. Petra! Goethe je 22. nov. 1786, ko je bil v Rimu, zapisal v svoj dnevnik: »Divili smo se veličini in lepoti cerkve sv. Petra...« Gaume je 1842 ob cerkvi sv. Petra navdušeno vzdihnil: »Človek mora nehoti zapeti: »Gloria in excelsis« in izreči »Credo...«! Hans Jakob je 15. maja 1876 zabeležil v svoj rimski dnevnik: »Verujem v sveto, katoliško in apostolsko cerkev...« Protestant Gregorovius, ki Rimu ni bil vselej pravičen zgodovinar, piše: »Ko bi Rim preminul in bi v molčeči puščavni ostala le še cerkev sv. Petra, bi ta velikanska stavba pričala poznim rodovom o moči papeštva in svetovni ideji cerkve...« P. Albert Kuhn je dejal: »En sam obisk te cerkve zadošča, da moreš vsaj slutiti njeno krasoto, veličastvo in harmonijo...« Peter Rosegger: »Kadar pripovedujem doma o cerkvi sv. Petra, vse posluša in strmi. Dekli zastane vreteno in hlapcu žaga. Da, cerkev sv. Petra! Kadar bodo ugasnile mavrice ob vodometih na trgu sv. Petra, tedaj, pravim, pride sodni dan... Sedaj pa nadangel Mihael še mirno drži svoj meč nad Angelskim gradom in ne bo še z njim zamahnil nad Vatikanom...« Ubogi mož, tak pisatelj! In vendar mora naposled priznati: »Cerkev sv. Petra je čudo! Štiri sto let bo že stara in vendar je vsak dan nova.«

Pa sedaj pojdemo zopet nazaj k svojemu pobožnemu romarju, ki še vedno v kapeli sv. Reš. Telesa moli, dolgo, dolgo... Toda prav je tako! Tako je za nas Slovence v središču, v srcu sv. Cerkve, vzrastel domač zgled tople ljubezni do sv. Rešnjega Telesa. Prav ta prelepi škofov zgled je njegovega spremljevalca že tedaj nagnil, da je sklenil opisati in je kmalu potem tudi res opisal »Romanje škofa Jegliča k sedmerim Marijinim cerkvam« oziroma Marijinim slovečim podobam. Iz tistih tedanjih zapiskov je torej sestavljen pričujoči opis, ki so mu le tu in tam dodane le neznatne poteze iz poznejšega pregleda. Silvin Sardenko.

Rim in biblija

Letak pravi: 529 je nastal prvi meniški red.

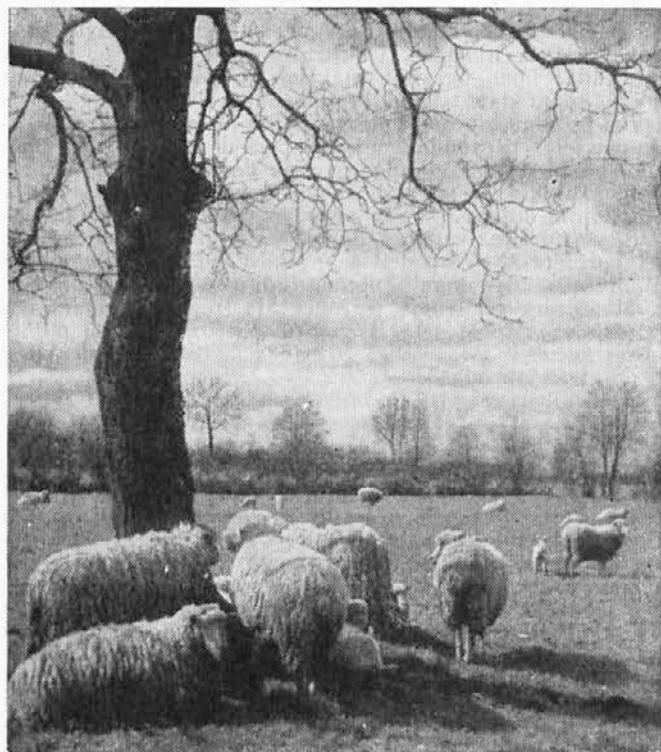
Petelinšek odgovarja: Zgodovinsko napačna je trditev, da bi prvi meniški red nastal šele l. 529. Takoj v prvih stoletjih krščanstva so se pojavili puščavniki v Egiptu in drugih samotnih pokrajinah, ki so s strogim samozatajevanjem skušali doseči čim višjo stopnjo krščanske popolnosti. Polagoma se je več puščavnikov zedinilo v načinu skupnega življenja; tako so nastali neke vrste samostani. Sv. Benedikt pa je bil tisti, ki je na zapadu redovniško življenje temeljito organiziral. S pravilom ora et labora, moli in delaj, je postavil temelj pravemu redovniškemu življenju. Njegova načela so strogost brez krutosti, zmernost in preprostost brez trdote, razumna menjava med molitvijo in delom. Samostansko skupnost predstavlja urejena družba, katere značaj je bila »družina, ki jo vodi oče z avtoriteto in ljubeznijo«. — Benediktinski samostani so bili v teh stoletjih podivjanosti in brezskrbnosti resnična dobrota in blagor za človeštvo. Ko je izginil v tedanji družbi vsak red in mir, so sejali benediktinci resnično bratsko ljubezen; pretvorili so gozdove v njive, nudili so pregnancem in brezdomcem dom, položili so s svojimi šolami temelj omike in morale v srcih mladine, ohranili so ostanke stare literature in temelje znanosti pred popolnim propadom. — Ko je ves svet gorel v požaru sovraštva, so živeli benediktinci miroljubno, delavno in pobožno; pokazali so začudenim ljudstvom družbo miru in pravosti, v kateri je bila sreča, mir in ponižnost. Pripomogli so zelo veliko k spreobrnjenju poganov, ukrotili so barbare, njihovi samostani so bili pribežališča miru in blagostanja, slavna žarišča znanosti, edine šole nevednega človeškega rodu. Ker so sami imeli posestva in obdelovali zemljo, so postali ustanovitelji mest in kolonij. V njihovih samostanih pa so zrasli možje, ki še danes blestijo kot mogočne zvezde na svetniškem nebu katoliške Cerkve.

Letak pravi: 787 so uvedli češčenje podob.

Petelinšek odgovarja: Napačna je trditev, da bi se uvedlo češčenje podob na 2. koncilu v Niceji. Ta koncil je samo ugotovil, da je dovoljeno češčenje podob, ni ga pa uvedel. S tem je molče pritrdil, da je bilo češčenje že prej v navadi. Poudariti pa moram, da mi kristjani ne častimo podobe kot predmet, ampak njenega predstavnika, Kristusa, Mater božjo ali svetnike, ki jih posamezna podoba predstavlja. To je v popolnem nasprotju s pogani, ki častijo n. pr. kamen kot predmet. Iz nerazumevanja »češčenja podob« je nastal krvavi spor med ikonoduli in ikonoklasti v bizantinskem cesarstvu pod cesarjem Leonom III., ki je dal številne spomenike pobožnosti uničiti; zasramoval je umetnost z imenom »pomočnica malikovanja«. Podobno je storil pri mohamedancih Mohamed. (Dalje.)

I.

Prijazno in toplo so sijali žarki prvega pomladnega sonca. Sneg je gineval, kaplja za kapljo je padala s strehe; vsaka se je razbila na trdem kamnu pod mojim oknom. Tako monotonni so bili ti rahli udarci kapljic — joj, kot bi udarjalo kladivo na moje srce. Ta monotonost se ni skladala z razgibano harmonijo pomladnega prebujenja, vse preveč je spominjala na grobo vsakdanjost.

Otresti se tega občutka, je bila edina moja želja.

»O? Se greješ kot martinček na soncu? Pa kaj tako resno gledaš?«

Zdramil me je preprosti, vesel smeh.

»O, Majda! Ravno prav prihajaš. Utegneš nekoliko?«

»Ne ravno preveč; zaradi tebe pa že še.«

»Res? No, ali te smem povabiti na sprehod? Doma ne vzdržim več; vse me vleče ven, v prebujajočo se naravo.«

»Ah, srček! Seveda, soglašam.«

Nekaj gibčnih obratov, nekaj poskokov, vmes malo smeha — priprava je bila gotova.

II.

Stali sva na griču, tam gori za našo vasjo, oviti s toplo svetlobo in južnim vetrom. Majda me je gledala tako čudno, kot bi hotela prodreti do globin

moje duše, se o nečem prepričati in odkriti v njej poslednjo tajnost.

»Zakaj me tako gledaš, Majda?«

»Ah, nič... prav za prav... nekaj, no...«

»?«

»V jeseni sem ti nekaj obljubila. Se še spomniš? Prosila si me, naj se bojujem z yso mlado ognjevitostjo za najčistejše, kar nosim v sebi. Odkrito priznam — jaz te nisem razumela. A obljubo sem držala, bilo je tako težko.«

»Majda!? Si res to storila? Jaz vendar tega nisem mislila tako resno. Dvomila sem o tem, da bi ti obljubo izpolnila, res, do skrajnosti dvomila.«

Pogledala me je. Iz njenih lepih, vlažnih oči je sijalo nekaj nepopisnega, lepega, vzvišenega. V pretrganih besedah je komaj spravila iz sebe:

»Potem boš pač razumela, če ti povem, koliko sem pri tem pretrpela. Še bolj pa boš vedela, kako sem sedaj srečna.«

Stali sva si nasproti, brez besede. V tem molku je bilo vse, vse.

III.

Mračilo se je. Vračali sva se počasi, z roko v roki, po griču navzdol. Da bi pretrgala morečo tišino, sem začela nalahko peti. Z lepim, otožnim altom je Majda spremljala moj glas kot odmev: »... življenje tebi je pomlad; o pevaj, pevaj rad!«

V bližnjem zvoniku je udarilo; v mrak se je izlila večerna molitev zvona.

Druge: Mir! Silentium! Vera naj naprej govori! (Polagoma se deklice umirijo.)

Vera: Dekleta, naj ne bo več razdora med nami, ne strankarstva! Izven šole je lahko vsaka, kar ji ugaja. V šoli pa bodimo predvsem osmošolke, tovarišice! (Skoči s klopi.)

Več deklic: Živio Vera! Prižgimo mirovno pipo! (Smeh.)

Tjaša (skoči na klop): Mir! Sedaj imam jaz besedo.

Nekaj deklic: Poslušajmo še Tjašo!

Druge: Samo hitro naj pove, kar bi rada povedala. (Razred se umiri.)

Tjaša: Me smo proti Verinemu predlogu.

Ena izmed deklic: Me pa za »fajfo«. (Smeh.)

Nekaj deklic: Tjaša noče »fajfe«. Dol s Tjašo! Tjaša, dol!

Tjaša: Krožkarice k meni! (Večina deklic se odmakne od nje, da ostane sama, ločena od drugih.) Stana, Justa, Silva in druge! Če ne stopite takoj sem, vas izključim iz odbora.

Justa (porogljivo): Smo že tam.

Stana: Nas pa izključi! (Silva stopi na sredo med Tjašo in druge, pa ne ve, kaj naj stori.)

Nekaj deklic: Silva, kar pri nas ostani!

Ena izmed deklic: Silva, tvoj fant je tudi naš. V zadnjem »Mentorju« so bile tri njegove pesmi.

Silva (hitro): Potem sem pa tudi jaz naša. (Stopi med druge deklice, ki se veselo smejejo.)

Tjaša (vsa razjarjena): Torej sem sama ostala. Vse ste potegnile s farškimi. (Skoči s klopi in odide iz razreda.)

Deklice (medtem ko odhaja): Kar izgini! Te ne bomo nič pogrešale.

Ena izmed deklic: Me bomo pa kadile mirovno pipo.

Več deklic (med veselim smehom): Živio »fajfa«! (Deklice se smejejo in ploskajo.)

Angela: Dekleta, sedaj pa ven na hodnik! Jaz bom odprla okna. (Deklice odhajajo počasi med veselim smehom. Zagrinjalo pade hitro.)

Konec tretje slike.

Cetrta slika.

Soba v stanovanju Zoranovih z vrati na desni in levi. Miza, več stolov, naslanjač, polica s knjigami in druge malenkosti. Pri mizi piše Nada. Magda sedi na stolu poleg nje in dela ročno delo.

Nada: Pika! Hvala Bogu, sedaj pa na led. (Vstane in začne pospravljati knjige in zvezke.)

Magda: Ali si se že vse naučila?

Nada: Vse razen verouka. Tega bom pa zvečer nekoliko pogledala. Sicer sem bila pa prav zadnjo uro vprašana.

Magda (karajoče): Nada, kolikokrat sem ti že rekla, da se ne učimo za šolo. marveč za življenje? Kako boš pa krščansko živela, če ne boš znala verouka?

Nada: Za življenje ga znam že zadosti. Sedaj jemljemo obred sv. maše, ki ga poznam že iz cerkve, ker berem vedno mašo iz »Kristusa Kralja«. (Zunaj pozvoni.) To je pa Breda. (Leti skozi leva vrata ven. Zunaj.) Breda, malo počakaj, bom takoj oblečena.

Breda: Kdo je pa notri?

Nada: Magda.

Breda (pride v sobo): Dober dan, Magda. (Poda ji roko.)

Magda: Bog daj, Breda. Ali si prišla po Nado?

Breda: Da, sedaj pa pojdeva še po Majdo.

Magda (začudeno): Kako pa pride ta v vajino družbo?

Breda: Voditelj nam je zadnjič pri kongregaciji priporočal, naj apostolsko delujemo in še druge v kongregacijo pripeljemo. Majda je sicer dobra deklica, samo z »unimi« hodi.

Magda: Kako z »unimi«? Kdo so pa te »une«?

Breda: No, tiste, ki niso naše. Prejšnji torek je Majda v glavnem odmoru prosila svoje prijateljice, da bi ji katera posodila aritmetično nalogo, pa ji ni nobena hotela. Ko sem to videla, sem ji kar sama od sebe ponudila svoj zvezek, čeprav me ni prosila. In tako smo se sprijaznile. Sedaj že hodimo skoraj dva tedna skupaj iz šole. Upam, da jo bova z Nado kmalu pridobili za kongregacijo.

Nada (pride oblečena z drsalkami v roki): Breda, sedaj pa lahko greva.

Magda: Nada, ob šestih moraš biti zadnji čas doma.

Nada: Da, bom. Morda še prej (smeje), kar pa ni verjetno. Z Bogom, Magda!

Breda (poda Magdi roko): Z Bogom!

Magda: Z Bogom! Pa pridno apostolsko delujta!

Nada (že pri vratih. Obrne se nazaj.): Apostolsko? Ali so se apostoli tudi drsali?

Magda (se nasmehne): Tega ne! Breda mi je pravila o Majdi.

Nada: O Majdi? No, ta bo kmalu čisto naša. (Odide z Bredo.)

Magda: Moj Bog, šele v tretji so, pa se že ločijo v »naše« in »une«. (Zunaj pozvoni in zasliši se Verin glas: Ali je Magda doma?)

Nada (zunaj): Da, doma. Medve greva na led. Jaz znam že lastovico.

Breda in Nada: Z Bogom, Vera!

Vera (še zunaj): Z Bogom! Pa glejta, da se ne bo katera kaj polomila.

Nada: Bova že pazili, da se bova. (Vse se zasmeyejo.)

Vera (pride v sobo): Pozdravljena, Magda! (Poda ji roko.) Ali si sama doma?

Magda: Da, sama. Mama je šla v kino, Milka še ni prišla iz šole...

Vera: Stano sem pa med potjo srečala. Šla je k Justu.

Magda: Ali ne boš odložila?

Vera: Hvala, ne. (Sede.) Imam še nek opravek in bom koj zopet šla. Pa se kmalu vrnem. Ravno prav, da te dobim samo doma. Imam nekaj zelo važnega.

Magda: Glede Milke?

Vera: Da, glede Milke. Kdaj pa prihaja popoldne iz šole?

Magda: Večkrat precej pozno, ko je že tema. Pravi, da ostane po pouku v šoli, da se uči s sošolkami zemljepis ali kaj drugega.

Vera: Tako? Uči se po šoli?

Magda (prestrašeno): Moj Bog, ali se morda kje okoli potika? Zadnje tedne se je kar nekam spremenila in ni več tako zaupljiva. Zdi se mi, kakor bi nekaj pred menoj skrivala. Kar bojim se zanjo.

Vera: Magda, tvoja bojazen je upravičena. Sinoči sem jo srečala v Nunski ulici in ugani s kom?

Magda (še bolj prestrašena): Za božjo voljo, povej mi, s kom?

Vera: Z Dušanom.

Magda (začudeno): Z Dušanom? Ni mogoče. Kako pa pride Milka s tem skupaj?

Vera: Tjaša ga je spustila nanjo kakor volka na jagnje.

Magda: Kaj hočeš s tem reči?

Vera: To ti razložim pozneje. Ko me je Milka zagledala, je bila v taki zadregi, da ni vedela, ali bi me pozdravila ali ne. Jaz sem se delala, kakor bi ju ne videla. Ko sta pa odšla mimo mene, sem se zasukala na peti in šla trdo za njima.

Magda: Kaj sta se pa menila med seboj?

Vera: Nič. Molčala sta, kakor bi delala duhovne vaje. Ko pridemo do tja, kjer se ulica nekoliko razširi, se obrne Dušan in me vpraša, kam grem. »Tja, kamor vidva.« Ta moj sicer dobro mišljeni odgovor ga je tako razkačil, da se je repenčil kakor puran, kadar vozi kočijo. Najin prepirček je porabila Milka, da je izginila na Bleiweisovo cesto.

Magda: Ali je šel Dušan za njo?

Vera: Kje neki, če sem mu bila pa jaz na poti? Še enkrat je krepko zaklel, potem jo je pa odkuril v nasprotno smer. Jaz sem zaradi večje varnosti šla za Milko, pa je nisem mogla dohiteti, tako je dirkala domov.

Magda: Moj Bog, tako se torej uči po šoli! Pa z Dušanom!

Vera: Počakaj, to še ni vse. Ko grem tako po Bleiweisovi cesti ter se jezim nad volkom in jagnjetom, mi pride naproti Silva. Tu se spomnim, da bi lahko od nje kaj zvedela, ker stanuje Dušan pri njeni materi. In res se nisem zmotila. Izvabila sem vse iz nje, kar ve in to tem laže, ker se je s Tjašo sprla. Saj veš, kak semenj smo imele včeraj v šoli.

Magda: Vem. Mi je Stana povedala.

Vera: Ko je po šoli domov grede Tjaša dobila Silvo, jo je prav grdo nahrulila, ker ni z njo potegnila. Silva pa marsikaj prenese, le hruljenja ne.

(Dalje.)

F. J. Ali je tako pisanje popolno in stvarno?

(Nekaj pripomb k Slovenski nacionalni čitanki.)

Že drugič je izšla pomembna in zelo zanimiva knjiga Slovenska nacionalna čitanka (zakaj tuja nacionalna in ne domača narodna čitanka?) v Ljubljani 1959 s priloženim zemljevidom Slovenije. Nihče ne more in ne sme odrekati pomembnosti take knjižice, kdor se le količkaj zaveda, da je Slovenec, Jugoslovian in Slovan, da živimo v času, ko je treba narodno obrambno delo tudi pri nas začeti obravnavati z vse bolj resno voljo, kot smo to delali doslej, ko smo bili le vse preveč bojazljivi, da celo mrtvi! V pričujoči čitanki bo dobila posebno mladina nešteto pobud za narodno delo ob zelo veliki literaturi, ki je v knjižici zbrana iz vseh mogočih virov, iz pesnikov in pisateljev, iz zgodovinarjev in jezikoslovcev, politikov in etnologov.

Takoj pa moramo pripomniti, naj nihče ne bere površno in brez kritičnega očesa, kajti, žal, moramo ugotoviti, da je čitanka ne samo tu in tam prepovršna, ampak celo nekritična, da le prepatetično govori na nekaterih krajih bodisi o naših kulturnih delavcih, bodisi o naših zgodovinskih dobah, namesto strogo znanstveno, kritično in stvarno. In vse to zlasti ob vprašanju razmerja slovenstva do katoličanstva v zgodovini slovenskega naroda.

Nikakor nismo pristaši enačbe, da je katolištvo enako slovenstvu, kakor so pomotoma res nekateri pri nas mislili in pisali, saj je jasno, da je kaj takega nemogoče zagovarjati, ker je pač katolištvo za vse narode, slovenski narod je pa

samo eden izmed katoliških narodov. Da, katoliški pa je slovenski narod, tega ne more zabrisati nobena razprava, kaj šele kaka čitanka! Res je namreč, da se je v teku tisoč dve sto let, odkar so Slovenci sprejeli krščanstvo, prav to krščanstvo s slovenskim narodom tako tesno spojilo in ga tako prekrvasilo z svojo kulturo in vsem svojim napredkom, da nikakor ni mogoče iti preko tega zgodovinskega dejstva, da ga nikakor ni mogoče omalovaževati ali celó prezirati in izkrivljati.

Prav tem napakam in zakrivanju resnice ter celó izkrivljanju zgodovinskih dejstev pa je na nekaterih mestih podlegla omenjena čitanka, ne vemo, ali hote ali zaradi površnosti ali pa zaradi napačnega umevanja zgodovine. Kaj takega bi se namreč v narodno-vzgojni knjigi — in to vendar je in hoče biti ta knjiga — posebno še zato, ker je v prvi vrsti namenjena naši študirajoči mladini, nikakor ne smelo zgoditi. Da v dokaz svojih trditev navedemo nekaj mest iz brošurice same!

Pod zaglavjem *Strašna pogreška* obravnava pisec vprašanje našega pokristjanjenja, ki je v tesni zvezi z našim zasužnjenjem po sosedih z zahoda. Tam pravi: »Korotan se je zatekel h germanski Bavarski, njegov knez je sprejel krščanstvo, njegov narod pa ni bil enoten. A zmagala je tista stran,

Gospa sveta

ki ji je pomagal tujec, ki je nato predložil račun.« In takoj za tem piše: »Kaj je bil naš človek? Bil je — brez svobode, brez sonca! Bog, cerkev — vse tujega gospoda! Z Gospodovim božjim naukom je tuj svečenik tolažil našega človeka in mu čaral pred oči lepoto življenja po smrti, večnega življenja...«

Apostol Slovencev škof dr. A. B. Jeglič

Res je, prav ob sprejemu krščanstva je naš narod zapadel suženjstvu, res je tudi, da so tujci — tudi kak duhovnik! — imeli obenem s pokristjanjenjem namen, naš narod podvreči tujčevi peti in da je takrat izgubil slovenski narod svobodo, ali vendar je treba vprašanje natančneje ločiti, jasneje pokazati slabe strani zaslužnjevanja, o dobre strani pokristjanjenja, obrazložiti, da oficialna cerkev nikdar ni odobravalala svojega razširjenja z ognjem in mečem, ampak je zmerom oznanjala, da je pravi Bog — Bog ljubezni. In čeprav je tuj duhovnik »čaral« (kakšno izražanje je to?) našemu človeku lepoto večnega življenja, je vendarle delal prav, ker mora biti po nauku katoliške cerkve človekov in tudi narodov pogled zmerom obrnjen v večnost, ker le materialisti pridigujejo o raju na tem svetu, a ga nikdar ne bo! Na vsak način mora objektivni zgodovinar zmerom priznati, da je tujec prinesel Slovincem nekaj pravega, nekaj dobrega, ko mu je prinesel pravo krščansko vero, saj so po njej tudi Slovenci vstopili v krog kulturnih narodov, kakor pravi V. Jaglič. Obsoditi je pa prav tako zmerom treba, če mu je to največjo življenjsko dobrino prinesel kdaj na napačen način.

Druge tako pomanjkljivost je v poglavju o Primožu Trubarju. Tam pravi pisec: »Za srednjeveškimi prerivanji ter menjavanji in podarjanji posestev je prišla spet velika doba — borba za pravo ve-

ro... Čudno bi bilo, če bi bil tako veren narod, kakor smo Slovenci, ne zašel v to borbo za resnico — in pravico! In res borec za njo je bil Primož Trubar.« Vsak nepoučen človek bo iz teh stavkov brez dvoma opravičeno sklepal, da je bil vse do 16. stol. slovenski narod v krivi veri, da je protestantizem prava vera, ki hrani resnico in pravico, a katolištvo potemtakem laž in krivico! Ali je ta nejasnost nastala namerno ali po površnosti? Popraviti jo je vsekakor treba in izpopolniti, da je tako govoril samo protestantizem. Tu je torej pisec zašel v nasprotno zmoto, v nasprotno pretiravanje. Zopet je treba ločiti namreč neizmerno dobro, da je Trubar prvi napisal slovensko knjigo, a da je obenem hotel Slovence odtegniti katolištvu in jih pridobiti za protestantizem! In to zadnje njegovo delo nikakor ni dobro, noben katoličan ga ne more odobravati!

Kako se strinja z resnico stavek: »In naš narod je šel za njim, lahko rečemo?« Ko pa vendar vemo, da je protestantizem zajel predvsem le nemško plemstvo, nekaj meščanstva, a zelo malo kmetskega življa. In če je še danes kmečkega življa nad tri četrtine slovenskega naroda, kako je potem mogoče napisati gornji stavek?

Ko se nato pisec približa zopet katoliški dobi, ponovno naletimo na pretiravanje in na nejasno poročanje o protireformacijskih komisijah in še dalje o vrednosti in pomenu dela protireformacijske ali baročne dobe v slovenski književ-

nosti. O komisijah se pisec takole izraža: »Kljub izredno barbarskim metodam (kosti iz grobov, javno privezovanje kril ženskam nad glavo, denarne globe, izselitev itd.), ki so na zunan pri nas iztrebile protestantizem, je bilo še dolgo precëj skritih njegovih pristašev — in ne najslabših.« Če tu ni drugega pojasnila treba napisati, vsaj to je treba, da tiste barbarske metode niso bile metode cerkve, a tudi ne samo metode katoličanov, ampak tudi protestantov, in teh še mnogo bolj, da torej ne gre obsojati tega ravnanja samo pri enih, ampak pri vseh in da končno ne gre tako obsojati stvari z današnjimi merili, temveč je treba vse take zares čudne pojave razumeti iz duha takratnega časa in navad ter postav.

Prav tako je nejasna in deloma tudi popolnoma napačna in torej tudi krivična sodba o katoliški ali baročni dobi v naši književnosti. O njej piše pisec tole: »Protestantski temelj so razbijali, a svojega niso postavili... Več gluhih dob ima naš narod, ta je najbolj gluha. Da bi ne bilo nobene več!« Kakor da bi pisec namenoma prezrl vse veliko delo Hrenovo in Čandkovo, Hipolitovo in Kastelčevo, Vorenčevo in Schönlebnovo, Janeza Svetokriškega in Rogerija in Basarja, torej ves barok in še prvo akademijo delovnih mož in še marsikaj drugega! Tako poročanje o naši slovenski kulturni zgodovini je torej najmanj prepovršno in nepopolno, če ne celó tu in tam hotoma izkrivljeno, ker je pisec, da milo rečemo, ne malo pristranski.

Strokovno pa bi se dalo knjižici najmanj toliko očitati, kolikor smo napravili in izbrali očitkov z verskega stališča. Tako mi ni razumljivo, zakaj pisec nič ne pozna verskih obrazcev iz devetega stoletja in dalje, zakaj v takem delu ne piše več o brižinskih spomenikih in kapitularijah, zakaj citira na nekaterih krajih znane splošne obsodbe te ali one dobe, ko mora vendar gledati, da piše le živo in resnično zgodovino, zakaj preide zadnje stoletje tako površno, da niti za Levstika nima malo prostora, medtem ko se v manj pomembnih dobah silno dolgo mudi in še marsikaj... Zakaj med možmi, katerih besede citira, ne najdemo s katoliške strani tako rekoč nobenega, čeprav so napisali prav tako značilne besede kot drugi, če ne še bolj? — Potemtakem bi se poleg drugega delcu mogla očitati tudi precejšnja enousmerjenost, da ne rečem celó pristranost.

Kakor smo torej veseli katoliški Slovenci vsakega dela, ki nam budi narodno zavest, smisel za narodne potrebe in nam dviga optimizem in vero v narod in njegovo bodočnost — to so nesporne odlike tudi naše knjižice! — tako moramo, žal, ugotoviti precejšno piščevo površnost, nedoslednost in enousmerjenost. Človek se vprašuje, ali je bilo res potrebno v tako važni stvari kot je naša narodna zgodovina in bodočnost ustvarjati protikatoliško razpoloženje in preprečevati edinost. Jasno je namreč, da noben Slovenec, ki mu tudi katolicizem pomeni vrednoto, in sicer prvo, s tako »nacionalno čitanko« ne more biti v celoti zadovoljen.

Oblak Pavel

Iz Tebe vase sem vsajen ...

*Z ljubeznijo ves prepojen,
ki si po Sinu jo učil —
iz Tebe vase sem vsajen.*

*Brez Tebe sem samo teló,
svetišče brez oltarja,
le smet v rokáh viharja —
brez Tebe mi je pregrenkó ...*

*Zakaj, čemu bi sploh živel,
če ne le v Tvojo čast?
čemu bi trudil se,
čemu bi hrepenel,
če ne le v Tvojo čast?*

Hublet-Anžič

Ilustriral J. Mežan

Dobri in slabi angeli.

IX.

Gospa Držajeva je premostila nekaj težav in končno svojega sina le spravila v zavod. Pater ravnatelj je le bolj nerad vpisal med svoje dijake mladega Angleža, ki je komaj za silo znal francoščino in ni imel niti najmanjše verske vzgoje. Prav to zadnje mu je vzbujalo še najresnejše pomisleke. A končno ga je pregovoril pater Kovač, ki mu je sestra pisala o otrokovi popolni zapuščenosti. Dovolil je torej, da Drago pride v zavod, a le s prav izrečnim pogojem, da se novi dijak v vseh točkah prilagodi hišnemu redu, obiskuje s svojimi tovariši tudi verouk in se z njimi udeležuje vseh verskih vaj.

Gospe Držajevi je šlo samo za to, da se sina odkriža in ga spravi v zavod na dobrem glasu, zato je brez ugovora sprejela vse pogoje. Kaj ji je bilo mar, ako se Drago uči verouka ali pa hodi v katoliško cerkev? Vsa njena vera je bila svoboda, njen edini malik ona sama...

Prav zavoljo te njene brezbriznosti je torej na večer, ko so fantje prihajali po počitnicah spet v šolo, z Albinom in Bernardom tudi Drago stopil v sobo patra prefekta. Ta je fantka toplo pozdravil in prijazno sprejel.

»Albin ti bo razkazal zavod in te predstavil nekaterim dobrim tovarišem. Slišiš, Albin? Poverjam ti zaupno nalogo. Torej nobenih neumnosti več, ker zdaj si že star gojenec. Poskrbi, da bosta tvoj brat in tvoj prijatelj spoznala hišna pravila!«

»Nič se ne bojte, stric Štefan, se bom že zavzel za oba, da boste lahko zadovoljni. Dragotu bom prav rad pomagal. Bernarda pa poznam, da si bo rajši sam pomagal in se bo tudi brez mene hitro vsega navadil.«

»Res je, stric.« je mlajši odločno dostavil. »Prav nič ne maram pokrovitelja.«

Tako je res bilo. Kakor prejšnje leto njegov brat, si je tudi Bernard hitro pridobil krdelce prijateljev, ki si jih je po svojem za čudo zanesljivem nagonu izbral med boljšimi fanti. Bili pa so drugi ko Albinovi, bolj prikladni Bernardovemu hladnejšemu in bolj umirjenemu značaju. Tudi ni v svojem začetnem zavodarskem življenju poznal pustolovščin kakor nekoč njegov starejši brat.

Drago pa se je prilagajal precej počasneje. Več mesecev sta mu prijatelja morala biti tolmača; sam se namreč ni kar nič trudil, da bi se naučil jezika. Šele Veseljak ga je podžgal, da se je zares lotil francoščine. Ker pa je imel zelo živahen razum in čudovit spomin, se je kmalu tudi sam zelo častno obnesel.

V veliki družbi se je polagoma sredi dobrih fantov kar razcvetel in se nekoliko otrešel angleške trdokornosti. Vendar pa sta mu bila najljubša tovariša še vedno oba Gromova, zlasti Albin, katerega je globoko občudoval. Kar strmel je, kolikšen vpliv ima na svoje tovariše. Zlasti pa se je navduševal — on, trezen Anglež — nad neugnano domišljijo svojega prijatelja, ki je vedno kaj novega iznašel in bil neprestano dobre volje. Povrh pa je Albin še bil »učen«, kajti čeprav je bil mlajši od Dragota, je bil v tretji šoli prvak!

Zaradi vseh teh okoliščin je Veseljaku Drago navadno zaupal svoje misli in težave. Nekega dne ob začetku odmora pa ga je Albin dobil hudo zamišljenega.

»Ali spet kakšna stvar ne teče prav?« brž povpraša Albin, ki se je odrekel žogi, samo da bi z Dragotom govoril.

Drago pa molče vzame iz listnice pismo, ga pomoli Veseljaku in mu s prstom pokaže nek odstavek. Bil je odgovor kapitana Držaja na pismo sinovo, ki mu je ta v njem zaupno in podrobno poročal o svojih prvih vtisih o zavodu.

»Bil sem neprijetno presenečen, ko sem izvedel, kam te je poslala tvoja mati. Le kako ji je moglo priti na misel, da te zapre v nek belgijski zavod, ko je vendar v Angliji polno odličnih šol, ki bi ti nudile vzgojo, skladnejšo z našimi običaji in primernejšo tvoji bodočnosti. To je pa šele ena stvar, ki mi ne ugaja. Dobro ti je znano, da sem jaz v verskih zadevah zelo širokosrčen in ti nisem o teh stvareh nikoli govoril, ker sem ti hotel v tem oziru pustiti svobodo. In glej, zdaj se bojim, da ti bo to svobodo oropala prenapetost katoliških duhovnikov, katerim te je mati tako ne-
previdno zaupala.

Kar mi pišeš o svojih prvih dneh v zavodu, mi ta strah še potrjuje, ker čutim, da slabo okolje nate že vpliva. Ljudje se ti zdijo prijazni, priplačni, dobri... Pazi dobro, kaj se skriva pod to onanjostjo! Vse, kar zate storijo, in še celo dobrota tvojih tovarišev ima samo en cilj: privabiti te v njihovo vero, te vneti z njihovo prenapetostjo. Verjemi svojemu očetu, ki je dolgo študiral protestantsko vero — naprtili so mu jo njegovi starši — pa jo je končno zavrgel, ker ni mogla pomiriti nepokoja njegove duše, ne rešiti verskih dovonov. Prepričan sem, da boš isto mučno izkušnjo doživel tudi ti, ako me ne boš poslušal.

Sicer pa računam na tvojo razsodnost. Glej okoli sebe, dobro odpri oči, pa mi boš kmalu lahko povedal, če sem se zmotil. Katoličani okoli tebe niso boljši od nas! Iste napake in grehe, ki jih očitajo nam, imajo sami: odajajo se jezi, napuhu, požrešnosti, zlasti pa lažejo, čeprav so na videz krepotni! Osebo jih res ne poznam, a tako mi je o njih govorilo več naših pastorjev.

Pismo je v istem duhu govorilo še naprej, konec pa se je glasil:

»Prihodnje pismo bom pisal tvoji materi in ji naročil, naj te vzame iz zavoda in te pošlje v Eton, Rugby ali pa v kakšno drugo večjo angleško šolo. Dotlej pa bodi na straži!«

Medtem ko je njegov prijatelj bral, je Drago opazoval njegovo gibljivo lice, ki je odražalo sleherno čustvo: strmenje, žalost, nevoljo. Ko je Albin spet dvignil glavo, so se jima oči srečale, obema nemirne.

»Tvoj oče se temeljito moti!« je Albin ogorčeno ugovarjal. »Ne pozna ne katoličanov sploh ne patrov, zato jih ne more soditi!«

»Moj oče nikoli ne laže!« ga hladno zavrne Drago in sovražno pogleda.

»Saj nisem rekel, da laže! A sam priznava, da patrov nikoli ni poznal, razen kar so mu o njih povedali drugi. Zato pravim, da se moti. Vsakdo se lahko zmoti!«

»Vsakdo? Torej tudi ti!«

»Jaz vendar katoličane in patre poznam! Sicer pa ti tudi jaz pravim isto, kar tvoj oče: odpri oči, pa se boš kmalu sam prepričal! Kaj misliš, da patri iščejo svoje koristi? Ali veš, da je vsak izmed njih zapustil vse, da se posveti naši vzgoji: starše, premoženje, odlične službe? Ali veš, da je moj stric Štefan dal slovo sijajni bodočnosti, zato da postane jezuit? Ali veš, da vsi patri napravijo slovesno zaobljubo pokorščine, in če bi jim pater ravnatelj zapovedal, bi kdorkoli izmed njih že jutri odšel, brez prtljage, brez vsega, s samim križem in brevirjem, kamor koli, če treba tudi na konec sveta? Ali veš, da se naši duhovniki prav nič ne obotavljajo, ampak žrtvujejo vse, radi poginejo od lakote in žeje in utrujenosti med divjaki Indije ali Konga ali pa se dajo razsekati rdečekožcem, samo da rešujejo duše? Ali ti je znano vse to? Ali si upaš še trditi, da iščejo sebe?«

»Ah kaj! Protestantiski misijonarji...«

»Protestantski misijonarji odhajajo s svojimi družinami, se skoraj vedno udobno naselijo, imajo za življenje dosti denarja, medtem ko so naši revni in si še od tega pritrgujejo, da pomagajo svoji čredi. O, ko dorastem...«

Albina je bilo v njegovem navdušenju vredno videti. Medla polt mu je oživel, obraz mu je zažarel od izredne vneme, oči so mu blestele in se mu polnile tem bolj s solzami, čim dalje je govoril. Drago ga je strme gledal in ga občudoval še bolj ko doslej.

»Da bi ti bil vsega tega zmožen, to rad priznam!« mu odločno reče. »Toma drugi...«

»Jaz — jaz — pač, če bi le mogel! Pa nisem samo jaz. Saj je toliko katoličanov, ki Boga še bolj ljubijo in storijo zanj veliko več od mene!«

»Ali pa si prepričan, da tega ne delajo iz hinavščine?«

»No, še to!« vzdikne Veseljak ves ogorčen. »Torej naj bi bil stric Štefan hinavec? In Jože Lipec in Bernard in moj očka! No, veš kaj!«

»Pa saj te nisem mislil žaliti!« zastoka Drago. »Vsi ti, ki si jih pravkar naštel, so res šik tipi. Toda ali niso morda samo izjeme? Moj oče se vendar nikdar ne zlaže!«

»Ze mogoče, a stvari, ki o njih govori, ne pozna!«

»Dobro, sam se hočem prepričati. Oči bom odprl na stežaj! Videti hočem, so li katoličani res boljši od tistih, ki nimajo nobene vere. Sam se bom prepričal!«
(Dalje.)

Kongregacija živi

Egipet. Po vsem Egiptu živi 160.000 katoličanov, ki so raztreseni med 13 milijoni mohamedancev ter 900.000 Koptov in pravoslavnih Grkov. V teh težkih razmerah uspešno deluje Marijina kongregacija. Najbolj cvete moška kongregacija Brezmadežne v Kairu; šteje 280 članov, raznih narodnosti in obredov. Razdeljena je v jutranjo in večerno sekcijo. Jutranja sekcija ima vsako tretjo nedeljo v mesecu sv. mašo s skupnim sv. obhajilom. Po končani službi božji imajo družabni sestanek, kjer se pogovorijo o vseh tekočih zadevah. Zedinjenih Grkov in maronitov je v kongregaciji največ. Lahko rečemo, da je v tej kongregaciji zbrana elita egipčanskih katoličanov. Večerna sekcija je bila ustanovljena predvsem za mladeniče in može, ki se v jutranjih urah ne morejo udeleževati družbenih sestankov zaradi službe. — V Kairu je tudi kongregacija za gospe, ki šteje 300 članic. Udeležuje se na raznih področjih krščanske karitas.

Mehika. V zadnjih dneh meseca maja 1959 se je vršil v mestu Chihuahua marijanski narodni kongres, ki so se ga udeležile kongregacije iz severnih delov države. — Za dekliske kongregacije je bil marijanski kongres v prvi polovici meseca maja 1959 v Guadalajari.

Nove knjige

Kartuzijani in kartuzija Pleterje. 143 strani, 106 slik v bakrotisku, vzoren tisk na najfinejšem šamoa papirju, stane s poštino 40 din, za dijake 20 din.

Kritika se je zelo pohvalno izrazila o tej zanimivi in krasno opremljeni knjigi.

Knjigo Kartuzijani in kartuzija Pleterje pošiljamo zastonj vsem dijaškim knjižnicam, ki jih bodo zahtevale.

Naslov: Kartuzija Pleterje, p. Šent Jernej, Slovenija.

Gaetan Bernoville: **Jezuiti**, prevedel Andrej Duh. Ljubljana 1940. Str. 256. Broš. 15 din, vezan 22 din. Letos poteka 400 let od ustanovitve jezuitskega reda, ki ga je ustanovil Ignacij Lojolski. Prav gotovo v Cerкви ni bilo reda, ki bi moral prestati toliko obrekovanja, natolcevanja in lažnega podtikanja, kakor se je dogajalo in se še sedaj dogaja družbi Jezusovi. Kljub vsem strastnim napadom, izgonom in preganjanjem je družba ne-

prestano rasti in se razvijala, da je danes velika opora Cerkve pri njenem vsestranskem delu. Mnogo knjig je bilo že napisanih o jezuitih. Ob letošnjem pomembnem jubileju smo tudi Slovenci dobili prvo knjigo o jezuitih. Bernovillovi »Jezuiti« je zelo zanimivo pisana knjiga. Napisal jo je laik, ki je na red gledal popolnoma svobodno in nepristransko. Pisatelj govori o ustanovitelju sv. Ignaciju Lojolskem, o duhovnih vajah, o uredbi reda in njenem plodonosnem apostolatu. Popolnoma prostodušno in iskreno govori o dobrih in slabih potezah, ki jih je opazil na redu. Za nas je knjiga bogata in silno dragocena. Slovenski prevod je dober in lep. Vsak, ki bo knjigo prebral, bo dobil o jezuitskem redu novo sliko, ki bo od njegove prejšnje gotovo svetlejša. Mlademu dijaku in dijakinji bo posebno dobrodošla. Ravno na podlagi Bernovillovih jezuitov je mogoče spoznati zasluge, ki jih ima družba Jezusova za katoliško Cerkev. Na koncu knjige je v poglavju »Družba Jezusova v številkah« na kratko podano vse ogromno delovanje jezuitov v zadnjih letih. — Zunanja oprema knjige je lepa in trpežna. Vzemi, beri!

J. Š.

Urednikova listnica

B-r-š-t-n-k: Tvoja »pesmica« tudi po obliki ne zasluži tega imena. Pravih rim in ritma sploh ni (...zapustil je — preselil se...); tudi sicer je izraženje silno neokretno in prav nič pesniško.

Jelka: Priobčujemo. Vendar pa je premalo življenja in jasnosti v vajinem pogovoru. Pošlji še.

— Oče te bo natepel!

— Saj ga ni! Kje je?

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 10 din, za druge 15 din letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Tiska Jugoslov. tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).